

รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

The Total Quality Management Model in Small Sized Secondary Schools

บัญชา สุริยะสุขประเสริฐ¹

สมาน อัครภูมิ²

พงษ์ธร สิงห์พันธ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 2) สร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 3) ประเมินผลการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตอนที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปหาลอมรวมประเด็น ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด และด้านการคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญมีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน 2) การควบคุมคุณภาพครบวงจร และ 3) การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

3. ผลการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ พบว่า ก่อนนำรูปแบบไปใช้ระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ โดยองค์ประกอบที่มีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน มีระดับคุณภาพมากที่สุด หลังการนำรูปแบบไปใช้ระดับคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยองค์ประกอบ การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญมีระดับคุณภาพมากที่สุด

4. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ พบว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารคุณภาพ, การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร, โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This purposes of this research were to : 1) study the condition in small sized secondary school 2) construct Total quality management model in small sized secondary schools 3) evaluate try-out Total quality management model in small sized secondary schools

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

and 4) evaluate Total quality management model in small sized secondary schools. The research was conducted in 4 stages. Stage 1 was to study the condition in small sized secondary school by using qualified questionnaire with 130 people from 26 schools. Stage 2 was construct Total quality management model in small sized secondary schools. The confirmation of IOC by 19 experts. Stage 3 evaluate try-out Total quality management model in small sized secondary schools with a small sized secondary school in the Secondary Education Service Area office 33. Stage 4 was to evaluate Total quality management model in small sized secondary schools by 17 try-out team. The statistics used in data analysis consisted of basic statistics including average standard, and data analysis by points combine conclusion. The research finding were as follows :

1. The condition in small sized secondary school were in the middle level. There were Minimum operating level in service aspect.

2. The Total quality management model in small sized secondary schools consisted of 3 factors; 1) clear goal and direction aspect. 2) quality management system. And 3) service reminder aspect.

3. The results of using total quality management model in small sized secondary schools. The pre-experiment were in 'fair' level for experiment which the highest quality in clear goal and direction aspect. The post experiment was in 'very good' level which the most quality was service reminder aspect.

4. The results of appropriateness and possibility evaluation by expert found that the 'most' level was the appropriateness of model, while the possibility of model was in the 'most' level in all aspect same as model usefulness. In conclusion, the Total quality management model in small sized secondary schools was appropriateness, possibility and useful for small sized secondary schools administration in 'most' level.

Keywords : quality management model, Total quality management, Small sized secondary school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีสาระสำคัญในบทบัญญัติที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ ให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่มีคุณภาพ การบังคับใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้การบริหารสถานศึกษาต้องใช้นโยบายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้ได้มากที่สุด การทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ในปีการศึกษา 2552-2553 โดยสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของ 5 วิชาหลัก คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 2 ปี ส่วนผลประเมินการเรียนรู้ตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment : PISA)

ที่ประเมินการเรียนรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนอายุ 15 ปี (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) ในกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) เมื่อปี 2546 พบว่า นักเรียนไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของนานาชาติและอีกหลายประเทศในแถบเอเชีย ทั้งนี้ ผลการประเมินในปี 2546 ความสามารถในการเรียนรู้ด้านคณิตศาสตร์ ได้คะแนน 417 คะแนน (ค่าเฉลี่ย 500 คะแนน) ในขณะที่ประเทศฮ่องกง เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นได้คะแนน 550, 542 และ 534 ตามลำดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552 : 2-3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อให้เด็กวัยเรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน โดยมีสถานศึกษาในความรับผิดชอบ จำนวน 32,228 โรง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 12,829 โรง คิดเป็นร้อยละ 39.73 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วทั้งประเทศ 42 เขต จำนวน 2,372 โรง และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก 780 โรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 2555 : 4) โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ 1) ปัญหาด้านวิชาการ 2) ปัญหาด้านบุคลากร 3) ปัญหาด้านอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และ 4) ปัญหาด้านบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาวิจัยด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาค่าใช้จ่ายพื้นฐานต่อหัวของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนยิ่งเล็กค่าใช้จ่ายต่อหัวยิ่งสูง สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานว่า โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2553 : 25)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการคุณภาพการศึกษาที่ดีและเป็นแนวทางให้สถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ในทุกสังกัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
3. เพื่อประเมินผลกรณารูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้
4. เพื่อประเมินผลรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการบริหารโรงเรียนที่ได้รับการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป
2. องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ตามแนวคิดการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26 โรงเรียน
2. การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน
3. การประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 1 โรงเรียน
4. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอน องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร หรือ TQM ในสถานศึกษาตามแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียน วิธีการสร้างเครื่องมือ ศึกษาเอกสารที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบจากกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาในเอกสาร การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ ตรวจสอบความสอดคล้องหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปมาเป็นข้อคำถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 นำไปใช้รวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นแบบเลือกตอบใช้วิธีแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และสรุปจากกรอบการสัมภาษณ์หลอมรวมประเด็น

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) มีขั้นตอนการวิจัย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นขั้นตอนศึกษาองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ในสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

2. ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมาย

3. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นักวิชาการและผู้บริหารโรงเรียน ศึกษากระบวนการ ขั้นตอนการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ข้าราชการครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล และหัวหน้ากลุ่มบริหารทั่วไป โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 130 คน

ผลลัพธ์ ได้ออกประกอบของรูปแบบ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย และยกร่างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำรายละเอียดรูปแบบ ที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ หลักการ องค์ประกอบ และการประเมินผลรูปแบบ

2. ตรวจสอบเบื้องต้นและปรับปรุงรูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้ร่างรูปแบบ

3. จัดทำคู่มือการดำเนินการเพื่อใช้ในสถานการณ์จริง ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

4. พัฒนาและปรับปรุงรูปแบบครั้งที่ 1 โดยผู้วิจัย ครั้งที่ 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน

5. ตรวจสอบคู่มือการดำเนินงานโดยอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปทดลองใช้

6. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 คน

ผลลัพธ์ ได้รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่พร้อมนำไปทดลองใช้

ตอนที่ 3 การประเมินผลการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ในสถานการณ์จริง ดำเนินการตามคู่มือการดำเนินงาน ดังนี้

1. คัดเลือกโรงเรียนอาสาสมัครที่จะนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

1.1 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสามในระดับดีขึ้นไป

1.2 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่อยู่ในกลุ่มคะแนนสูงที่จัดอันดับโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

2. นำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้กับโรงเรียนเป้าหมายตามเกณฑ์ จำนวน 1 โรงเรียน

3. โรงเรียนดำเนินการตามรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 (ตั้งแต่เดือนเมษายน - กันยายน 2557)

ผลลัพธ์ ได้รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้นใหม่

ตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

1. ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ใช้รูปแบบ จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ประเมิน เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
3. นำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
4. ปรับปรุง แก้ไข และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ผลลัพธ์ ได้รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการควบคุมคุณภาพครบวงจร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด
2. รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน 2) การควบคุมคุณภาพครบวงจร และ 3) การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ
3. ผลการประเมินการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ไปใช้ การประเมินวัดระดับคุณภาพก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบ โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ หลังการใช้รูปแบบ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก
4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายการย่อย พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ และมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัย พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบองค์ประกอบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรที่เป็นระบบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน 2) การควบคุมคุณภาพครบวงจร และ 3) การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ (Customer Oriented) สอดคล้องกับแนวคิด Dean and Bowns (1994 : 392-418) ที่สรุปว่า หัวใจหลักของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) การมุ่งความสนใจไปที่ผู้รับบริการ (Customer Focus) 2) การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และ 3) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ส่วนสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ศราวุธ สังข์วรรณะ (2545 : 125) ที่วิจัยเรื่อง การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตสุพรรณบุรี พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมการบริหารคุณภาพโดยรวม ทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางถึง 7 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรเป็นระบบการบริหารจัดการที่เป็นทั้งปรัชญาการบริหาร รวมถึงเทคนิคและวิธีการแบบองค์รวมในตัวเองด้วย ระบบและวิธีการของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร มิใช่จะมีเพียงวิธีเดียวแต่มีหลากหลายวิธีที่จะต้องประยุกต์ใช้ให้ได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมขององค์กร เพื่อให้ทุกส่วนขององค์กรเกิดประสิทธิภาพในการยกระดับคุณภาพขององค์กรและบุคลากรหรือสมาชิกให้ดีขึ้น โดยมีได้มุ่งเฉพาะแนวทางปฏิบัติด้านคุณภาพในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงภาพรวมทุกจุดทั่วทั้งองค์กรในการก้าวไปสู่ความมีคุณภาพ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

2.1 รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน 2) การควบคุมคุณภาพครบวงจร และ 3) การคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Dean and Bowns

(1994 : 392-418) ทั้งนี้เพราะหัวใจหลักของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management : TQM) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การมุ่งความสนใจไปที่ผู้รับบริการ (Customer Focus) (2) การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) และ (3) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) สอดคล้องกับ ชาญชัย นาชัยบุรณ์ (2557 : 61) ที่ศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า บุคลากรในโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ผู้ร่วมงานทุกคนสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนในทิศทางที่ตรงกัน ทั้งนี้ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นระบบการบริหารจัดการ ที่มุ่งเน้นการเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน และพัฒนาคุณภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยทีมงานจะเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันองค์การไปสู่เป้าหมายและภาพความสำเร็จ ข้างหน้าอย่างสม่ำเสมอ

2.2 ผลการสร้างคู่มือการดำเนินงานตามการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้นำคู่มือและองค์ประกอบของรูปแบบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 19 ท่าน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบรูปแบบของ Eisner (1976 : 192-193) ที่ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่อง ที่ต้องการความละเอียดอ่อนค่อนข้างสูง

3. ผลการประเมินการนำรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไปใช้ พบว่า ผลการประเมินระดับคุณภาพโดยรวมเพิ่มขึ้นทุกด้าน อันเป็นผลมาจากโรงเรียนมีการทำงานที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2548 : 125) ; ศุภรัชตรา แสนวา (2552 : 96) ; Teigland (1993 : 126) และ Robinson (1996 : 126) ที่ศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการนำองค์การและการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพอย่างชัดเจน แสดงถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ด้านระบบและกระบวนการ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการประชุมของบุคลากรทุกคน ให้ความสำคัญกับทีมงาน และให้ความสำคัญกับเป้าหมายและภาพความสำเร็จ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและกระบวนการพัฒนาคุณภาพ โดยการประชุมวางแผนสำรวจและรับฟังความคิดเห็นผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ แล้วนำผลการสำรวจและความความคิดเห็นไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 25) ที่พบว่า ปัญหาสำคัญของโรงเรียนขนาดเล็กคือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนก่อน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือโรงเรียน ควรให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ ความกรุณา เมตตาจิตที่ดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน อัสวภูมิ อาจารย์ ดร. พงษ์ธร สิงห์พันธ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ

และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง โดยเอาใจใส่ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณในความเอื้ออาทรของท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง
ได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33, สำนักงาน. **คู่มือและมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา**.
สุรินทร์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33, 2555.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
ให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550.
- ชาญชัย นาชัยบุรณ์ และคนอื่น ๆ. “การศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24,” **บริหารการศึกษาบวบัณฑิต**. 14, 2 (มกราคม –
พฤษภาคม 2557) : 54 - 66.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา, 2553.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **แนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552.
- ศราวุธ สังข์วรรณะ. **การบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต
สุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ศุภรชตรา แสนวา. **แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่องค์กรคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์
วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.
- Dean, S. and D. Bowns. **The Total Quality Management**. New York : McGraw-Hill, 1994.
- Eisner, E. “Educational Connoisseurship and Criticism : Their form and Functions
in Education Evaluation,” **Journal of Aesthetic Education**. 39, 2 (January 1976) :
192-193.
- Robinson, B. M. “Total Quality Management in Education : The Empowerment of a
School Community (Australia),” **Dissertation Abstracts International Item**. 19 ,4
(October 1996) : : 19-28.
- Teigland, A. **A Study of the Beliefs for Total Quality Management Comparing
Superintendents Board Members and Classroom Teachers in Iowa Schools**.
Dissertation of PHD in Iowa University, 1993.